

Veselin Vukotić
www.vukotic.net

Lisabon

Lisabonski ugovor predviđa da se 3% GDP EU usmjeri na istraživanje, te da se stopa nezaposlenosti smanji na ispod 10%. Drugim riječima, to je isticanje važnosti biznisa. Meni se čini da je ovaj posredni zahtjev za članstvo Crne Gore u EU ne manje važan od onih sedam zvanično dobijenih.

Lisabon – grad koji je mnogima poznat po slavnoj Benfici i još slavnijem fudbaleru Euzebiju, „gazeli iz Mozambika”. Danas grad simbol za mnoge strategije EU! Slučajno ili namjerno, ali strategija razvoja EU (Lisabonski ugovor) dolazi iz glavnog grada jedne od najnerazvijenijih zemalja „Stare Evrope“. Da li je i to ohrabrenje siromašnim zemljama, posebno sa Balkana, da i one mogu biti budući centri okupljanja evropskih ideja? Da li nama u Crnoj Gori treba i ovakvo simbolično ohrabrenje? Da li nam makar i ova simbolika može pomoći u savladavanju našeg kompleksa inferiornosti, koji postaje toliko vidljiv i postepeno ulazi u fazu radikalnih podjela i zluradosti? „Ovoga niđe nema u svijetu“, kaže 70% stanovnika Crne Gore koji inače nikada nijesu prešli granicu Crne Gore... Što žešća i udvaračkija kritika i onoga što treba i onoga što ne treba – to veća samoumišljenost, ali i „zagađenost intelekta“. „Heroj(i) na magarcu“ – rekao bi Bulatović. Teško da bi Marko Miljanov danas napisao „Primjeri čojstva i junaštva“. U njegovo vrijeme su postojali barem primjeri. Danas, skoro da ih i nema...

Da li su izazovi Lisabonskog ugovora takvi da se ogromna energija u Crnoj Gori usmjerava prvenstveno u sterilno dokazivanje sopstvene i ničim potvrđene „pameti i poštenja kritičara s obje strane“? Ili pak Lisabon tu energiju usmjerava ka revitalizaciji društva u Crnoj Gori, ka buđenju energije duha i stvaralaštva, ka stvaranju novih vrijednosti, ka proizvodnji novih ideja, vjeri u sebe i sposobnost preuzimanja lične odgovornosti za svoj život? Da li se nedostatak lične kreacije i nesposobnost da se nešto stvori, da se stvori neka nova dodajna vrijednost, sakriva upravo bijegom u sterilni kriticizam, u ogovaranje i opanjkavanje, što danas karakteriše duhovnu atmosferu u Crnoj Gori?

Čini mi se da upadamo **KAO DRUŠTVO** u Crnoj Gori u **SCENARIO RAZVOJA CRNE GORE BEZ BIZNISA!** Važni su GO, NGO, birokratija, partije... Ekonomija kao da nije važna! Ona je poprište tajkuna. U biznisu, sve je krađa! Kad uništimo privatni biznis i otjeramo investitore ulazimo u društvo „poštenja i pravde“. Zaista se postavlja pitanje kako to da je sva crnogorska pamet, znanje, kreacija, navodno samo u politici, državnoj birokratiji, političkim partijama, državnom sektoru... Zar skorašnje diskusije o stranim investitorima ne podsjećaju na našu FNP-logiku: „Vi nam, gospodo investitori, ne trebate, samo pošaljite novac. Mi znamo bolje od vas kako i gdje da se ulaže vaš novac.“ Slično se mogu tumačiti i neke izjave vezane za turizam: „Pošaljite novac – ne tjerajte nas da gradimo hotele! Ne dolazite da prljate našu obalu, rijeke i planine i da nas uznemiravate u našim snovima o

ljepoti Crne Gore!“... Snovi su korisni, samo ako nas bude! U suprotnom još više uspavljaju! Prisjetimo se Njegoševih vladarskih muka: „Pleme moje snom mrtvijem spava“...

Plašim se da će nas taj bijeg od tržišta (započet 2006. godine odbijanjem Agende), bijeg od tog „prokletog“ (neo)liberalizma odvesti u „ekonomiju preraspodjele snova“. Shvatimo da danas u ekonomiji ne postoje ni lijevi ni desni, ni strani ni domaći... Zar to ne potvrđuju Bler, Merkelova, Obama, Kina?... U današnjoj sve otvorenijoj ekonomiji postoji samo ekonomska efikasnost, produktivnost, stopa zaposlenosti, stopa profita koja se postiže na tržištu – globalnom i sve konkurentnijem. Zato politika i političke partije treba da puste ekonomiju, da puste biznis, da ga ne obavijaju u bilo kakve ideološke i političko-partijske zavoje, u njihove kvazi-moralističke oblande. (Istina, što će onda da radi toliki broj političara i državna birokratija u Crnoj Gori?) Pri tom biznis traži jasna pravila i mnogo više vladavinu zakona nego što „to za sebe traži“ politika. Optuživati biznis zbog loših zakona – to je širenje magle da se sakrije odgovornost onih koji donose zakone. Sadašnji stav političara: „Kontrolišimo tržište!“, treba da se preobrati u stav „Primjenjujmo zakone!“. Sudija u sportu ne kontroliše stil igre i ne uči igrače kako da igraju. Sudija se samo brine o poštovanju unaprijed poznatih pravila igre u okviru kojih igrači slobodno igraju! A tržište jeste igra sa neizvjesnim rezultatima!

Moj stav je jasan. Politika i društvo kao cjelina treba da omoguće biznisu da stvori što veću **DODAJNU VRIJEDNOST I PROFIT**, te da se shvati da se preraraspodjeljuje ono što je ostvareno – ne ono što je zamišljeno. Stoga nam prvo treba proizvodnja novca, potom njegova preraspodjela. Kako da se kolektivne potrebe finansiraju iz te dodajne vrijednosti – to je stvar političke odluke. Po meni, tu počinje „distributivna pravda“. Shvatimo, sve društvene potrebe se realno finansiraju samo iz dodajne vrijednosti – onoga što je zarađeno na tržištu. Stoga je povećanje dodajne vrijednosti koju u krajnjem **STVARA BIZNIS** pretpostavka za zadovoljavanje socijalnih potreba i razvoja...

Zar EU nije projekat koji u krajnjem treba da ojača ekonomiju našeg kontinenta i učini je kompetitivnom na globalnom tržištu? Zašto se mi u Crnoj Gori tome opiremo? Zašto tjeramo investitore iz Crne Gore? Zašto obeshrabrujemo domaće preduzetnike? Zašto mladim ljudima šaljemo poruke da bježe od biznisa, da se „usmjere“ na preraspodjelu u GO i NGO; na politiku?!... Sve više ulazimo u balon GO i NGO, balon populističkog politikanstva i pozicione pameti. Kada će taj balon pući?... Kako možemo očekivati da ćemo učestvovati na tržištu istraživanja EU ako nemamo investicione, a sa njima i inovaciono-istraživačke izazove? Pa nećemo valjda istraživati i dokazivati da se svijet vrti oko Crne Gore, težiti tom novom „kopernikanskom obrtu“? Ta želja nas može skupo koštati!

Zato, vratimo se investitorima, preduzetnicima, inovatorima, kreativnima, stvaraocima, istraživačima, umjetnicima... Vratimo se biznisu i ekonomiji! Moramo uraditi sve da što prije budemo među 10 vodećih zemlja po indeksu ekonomskih sloboda (povoljni uslovi za biznis, preduzetništvo, investitore, istraživače). Ne manje je važno da smanjimo i naš domaći **INDEKS ZLURADOSTI I ZAVISTI** („indeks crnogorske pizme“). Zluradost i zavist samo pojačavaju podjele i sužavaju svijest društva kao cjeline. Podsjetiću ogromnu crnogorsku birokraciju (ne samo po broju, već još više ljude birokrate po duhu) na činjenicu da će Brisel ubrzo preuzeti i dijelove poreza država članica (njihovi sadašnji prihodi), jer je sve jasnije da je „fiskalni federalizam“ uslov opstanka EU. Ne čini mi se da će se ovo danas razgranato „drvo birokratije“ mnogo zelenjeti u nastupajućim decenijama.

Znam da mnoge nerviram sa konceptom „**CRNA GORA – MIKRODRŽAVA**“. Ja ne želim da ikoga u taj koncept ponovo uvjeravam! Samo da podsjetim na riječi slavnog Maksa Planka koji je kazao da protivnike svoje teorije „ne ubjeđujte, pustite ih da nestanu“... Nažalost, njihovo nestajanje nije samo njihov trošak!